

شیوه‌های جلب مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از جرم و افزایش امنیت مناطق مرزی (مطالعه موردی: استان کردستان)

رضا طلائی^۱، رقیه کسای ازان^۲

چکیده

تأمین امنیت مرزها به دلیل کارکرد خاصی که در وضعیت فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، نظامی و ... جوامع دارند، از وظایف ذاتی هر حکومت است. برای نیل به این هدف، رویکردهای مختلفی برای متولیان و تأمین کنندگان امنیت (به ویژه فرماندهی مرزبانی) وجود دارد؛ یکی از رویکردها، توجه به نقش مردم و کارکرد آن‌ها در تأمین امنیت است. در واقع هدف این پژوهش، تبیین شیوه‌های جلب مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از جرم و افزایش امنیت مناطق مرزی و بررسی میزان تأثیر هر یک از این روش‌هاست. روش به‌کار رفته در این پژوهش، از لحاظ هدف کاربردی و از نظر شیوه انجام پیمایشی است. نگارندگان با بهره‌گیری از منابع موجود و تجربیات مکتوب در کتاب‌خانه‌ها، و نیز با استفاده از دیدگاه‌ها و نقطه‌نظرات مرزنشینان که در قالب پرسشنامه ارائه گردیده، به تجزیه و تحلیل پرداخته‌اند؛ جامعه آماری پژوهش، مرزنشینانی هستند که در استان کردستان سکونت دارند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۴ نفر محاسبه و منظور شده است. یافته‌های تحقیق مبین آن است که؛ نهادهای متولی امنیت در مناطق مرزی و به ویژه کارکنان فرماندهی مرزبانی، برای پیشگیری از جرم و ارتقای سطح امنیت در مناطق مرزی، بهتر است از مشارکت مرزنشینان در این زمینه بهره‌جویند. براساس یافته‌های این پژوهش، بهترین شیوه‌ها برای جلب مشارکت مرزنشینان عبارتند از: توجه به اعتقادات مرزنشینان؛ انجام اقدامات فرهنگی و اجتماعی؛ مشارکت دادن مرزنشینان در تصمیم‌گیری‌ها؛ عملکرد مناسب متولیان و مسئولان تأمین‌کننده امنیت. در صورتی که این چهار محور اصلی، ملاک عمل متولیان امنیت در مناطق مرزی قرار گیرد، قطعاً منجر به پیشگیری از جرم و افزایش امنیت مناطق مرزی گردد.

واژه‌های کلیدی

مشارکت، مرز، مرزبانی، پیشگیری، جرم، امنیت.

۱. عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران‌شمال، تهران - ایران (نویسنده مسئول) (ایمیل: Talaie82@gmail.com)

۲. عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران‌شمال، تهران - ایران

در تمامی کشورها، یکی از وظایف مهم حکومت‌ها که قابل واگذاری به هیچ نهاد و سازمانی نیست، تأمین امنیت است. شایع بتوان در حوزه اقتصاد برخی کارکردها را به بخش‌های خصوصی واگذار کرد، اما امنیت از جمله مسائلی است که هم‌چنان در حوزه وظایف اصلی هر حکومت بقرین می‌شود. در حوزه مرزها نیز تأمین امنیت از کارکردهای مهم فرماندهی مرزبانی به عنوان تابعی از نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران است. بر اساس نظریات امنیتی، دو رویکرد کلان برای تأمین امنیت وجود دارد: یکی رویکرد سخت‌افزاری و اقتدارگرا که چند دهه است مورد چالش قرار گرفته و به حاشیه رفته است؛ البته به این معنی نیست که پلچس نبایع از قدرت نظامی خود استفاده کند، بلکه منظور این است که صرفاً بر این جنبه نبایع تأکید شود. شریه دی‌گر اعمال وظیفه و اجرای نقش پلچس برای تأمین امنیت، شریه نرم‌افزارانه و جامعه‌محور بوده که از شاخص‌های مهم این رویکرد، استفاده از مشارکت مردم برای تأمین امنیت می‌باشد. مهم‌ترین بحث‌ها در ابعاد عینی و ذهری امنیت، حول محورهای تأمین رفاه، فقدان جرم، امنیت فرهنگی و معنوی و احساس امنیت خواهد بود. بنابراین توجه هم‌زمان به این محورها، مهم است. امنیت به عنوان یک تولید اجتماعی، نیازمند همکاری و هماهنگی سازمان‌ها، نهادهای دولتی و بخش خصوصی و از همه مهم‌تر مشارکت مردمی است (کریمی، ۱۳۹۰: ۱۰۴). البته بایستی اذعان نمود که از مصادیق مهم برقراری امنیت ملی، امنیت مرزها است. مرزهای هر کشور به عنوان دروازه‌های ورود و خروج آن سرزمین عمل کرده، و حدود اراضی آن را مشخص می‌کند (علیزاده، ۱۳۹۲: ۸). در حوزه مرزها، ایجاد، حفظ و پاسداری امنیت و نیز پیشگیری از جرائم مرزی، لظومند مشارکت، همدلی و هم‌اندیشی مرزنشینان است.

لازمه تأمین امنیت در درون هر کشور، نیازمند داشتن امنیت مطلوب در شهرهای مرزی است؛ چرا که هر گونه ناامنی در حوزه مرزها می‌تواند در ثبات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و نظامی درون هر کشور مشکلات بزرگی ایجاد نموده و باعث ایجاد اختلال در درون شهرها گردد. در واقع می‌توان گفت که مرزهای هر کشور عامل بسط و مثری در زمینه حفظ استقلال و تمامیت ارضی، حاکمیت ملی، امنیت داخلی، وضعیت اقتصادی و فرهنگی و حتی وضعیت نظامی و سیاسی آن کشور بوده و از این حیث اهمیت آن را دوچندان می‌نماید. به نظر نگارندگان، بسیاری از ناهنجاری‌ها و مشکلات اقتصادی و حتی امنیتی، ناشی از وضعیت مرزهاست. پر واضح است که هر چه وضعیت مرزها از تأمین امنیت، شرایط بهتری داشته باشد، به همان نسبت شرایط درون کشور نیز مطلوب خواهد بود. در این راستا و به منظور پیشگیری از جرائم مرزی و ارتقای سطح امنیت، یکی از راهبردها، مشارکت مرزنشینان با متولیان و نهادهای مسئول (به ویژه فرماندهی مرزبانی) است. چنانچه از ظرفیت مرزنشینان در قالب همکاری و مشارکت استفاده شود، درصد پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت نیز بیش از پیش نمایان خواهد شد. در واقع هیچ تلاشی جهت تداوم و اعمال این رویکرد در مرز، مؤثر نخواهد بود، مگر با توسعه و گسترش همکاری بین مرزنشینان و متولیان امنیت. مسئله‌ای که در این تحقیق مدنظر می‌باشد این است که چگونه می‌توان به مشارکت و همکاری مناسب مرزنشینان در زمینه پیشگیری از جرم و افزایش امنیت مناطق مرزی، دست یافت و چه شیوه‌های مناسبی برای نیل به این مقصود وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

کاهش جرم و افزایش امنیت، به ویژه امنیت مناطق مرزی، از نیازهای اساسی و اولیه هر جامعه بوده و بدون وجود امنیت در مناطق مرزی، بدیهی است که امنیت درون شهری نیز دست خوش تغییرات منفی گردیده و تبعات نامطلوب فراوانی در پی دارد. فرماندهی مرزبانی جمهوری اسلامی ایران، به عنوان بخش مهمی از ناجا، وظیفه حساس برقراری امنیت نقاط مرزی نظام اسلامی را بر عهده دارد. این پلیس با اتخاذ تدابیر و روش‌های گوناگون در تلاش است تا امنیت پایداری را در سطح مرزها به ارمغان آورد. بررسی مشارکت مرزنشینان، از آن جهت حائز اهمیت است که اگر ارتباط موجود بین سازمان‌های خصوصی و مردم، بیشتر بر پایه پیشبرد

اهداف اقتصادی است، ارتباط بین مردم و مرزبانی، عاری از روابط بده بستان اقتصادی است؛ زیرا این نهاد ملزم به دفاع از حقوق مردمان مرزنشین (به طور مستقیم) و آحاد ملت (به طور غیر مستقیم) است. هم چنین شناخت فرماندهی مرزبانی از مفهوم مشارکت مرزنشینان و مؤلفه های تأثیرگذار آن، از آن جهت ضروری است که در صورت مشارکت مرزنشینان، رفتارها و هنجارهای اجتماعی و ارزش ها متبلور می شود و با نهادینه شدن رفتارهای مثبت، اشتیاق افراد به مشارکت و قبول قوانین حاکم بر آن تقویت خواهد شد و در نتیجه بکاهش جرم و ارتقای امنیت در مناطق مرزی، منجر می شود.

فرضیه ها

فرضیه اول: مشارکت دادن مرزنشینان در تصمیم گیری ها، در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است.
فرضیه دوم: عملکرد متولیان و مسئولان تأمین کننده امنیت، در میزان مشارکت مرزنشینان برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است.

فرضیه سوم: می رسد اقدامات فرهنگی و اجتماعی در میزان مشارکت مرزنشینان برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است.
فرضیه چهارم: توجه به اعتقادات مرزنشینان، در میزان مشارکت آنها برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است.

مبانی نظری تحقیق

امنیت: کلمه امنیت^۱، به معنای ایمن بودن و به دور بودن از مخاطرات است (دوست دار، ۱۳۸۸: ۱۲۱).
تعریف لغوی مفهوم امنیت در فرهنگ های لغت عبارت است از: در امان بودن، اطمینان، آرامش و آسودگی. واژه امن نیز به معنی بی ترس بودن، بی ترسری، اطمینان، آسایش، آرامش قلب و ضد خوف می باشد (کریمی و کتولی نژاد، ۱۳۸۸: ۱۳۰).
«امنیت» فرایندی است که در آن مناسبات اجتماعی بین افراد، نهادهای مدنی و بوروکراسی دولتی از ظهور، توسعه و نهادینه شدن فسادهای مختلف صیانت شده و در نتیجه باعث کاهش ضریب ناامنی افراد از ناحیه عملکرد سایر بازیگران اجتماعی است « (افتخاری، ۱۳۸۴: ۲۵).

آستا بوکان^۲ معتقد است: «واژه امنیت معانی بسطی دارد، اما بیشتر نوچینندگان تنها به این نکته اکتفا کرده اند که امنیت را با عدم تهدیدهای نظامی، حفاظت ملت در براندازی ملی حمله خارجی برابر قرار دهند». جان لاک^۳ می گوید: «مقصود از صلح و امنیت، تنها آن نیست که زنده بمانیم، بلکه دستگیری به رفاه، آسایش و ایجاد تسهلات مشخص برای زندگی است که حق مسلم ماست» (ریچی، ۱۳۸۴: ۱۲).

جولز کمبن^۴، به بعد بیوفی مفهوم امنیت معتقد است و می گوید: «امنیت فراتر از حفظ جان مردم و وطن آنهاست، امنیت بیعی کسب احترام جهانی، حفظ منافع اقتصادی و موارد دیگر که در یک مفهوم کلی حرکات ملت ها را تضمین می کند». جان موزر^۵ می گوید: «امنیت بیعی رهایی نسبی از تهدیدهای زلن بخش» (همان). استفای هافمن^۶ می گوید: «امنیت حمایت یک ملت از حمله فنیکی و مضمون و محفوظ داشتن فعالیت های اقتصادی از جرکانات ویران کننده بیوفی است» (همان، ۱۳).

جرم: از نظر لغوی به معنای خطا و جور می باشد (معین، ۱۳۷۵: ۱۷۰). از منظر حقوق کیفری، هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می شود (قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۹۲، ماده ۲). از دیدگاه

1. Security
2. A. Bukan
3. Jan lack
4. Jules comban
5. Jan mozer
6. Estafly hafman

جرم‌شناسی، جرم به هر فعل یا ترک فعل زیان آور فردی یا گروهی اطلاق می‌شود که مخل نظم اجتماعی و مغایر با شئون انسانی باشد، ولو اینکه قانون مجازات متعرض به آن نشده باشد (کی‌نیا، ۱۳۸۶: ۱۸).

پیشگیری: مفهوم لغوی پیشگیری عبارت است از «جلوگیری، دفع، صیانت، مانع شدن، جلوگیری» (معین، ۱۳۷۵: ۹۸) و در اصطلاح عبارت است از مجموعه شیوه‌هایی که انسان به منظور جلوگیری یا محدود کردن جرم اختصاصاً به کار می‌برد (کوسن، ۱۳۷۶: ۱۱۲). مرکز بین‌المللی پیشگیری از جرائم نیز پیشگیری را چنین تعریف می‌کند: «هر عملی که باعث کاهش بزهکاری، خشونت، ناامنی از طریق مشخص کردن و حل کردن عوامل ایجادکننده این مشکلات به روش علمی بیان شود، پیشگیری از جرائم است». در این تعریف مشخص کردن (شناسایی و کشف) و همچنین حل کردن یعنی مسئله‌یابی، آن هم با تأکید به روش علمی بسیار حائز اهمیت است» (رجبی‌پور، ۱۳۸۳: ۱۷-۱۵).

پیشگیری از جرم شامل تمام تدابیر و اقداماتی است که هدف آن کاهش جرم و کاهش احساس ناامنی شهروندان و یا همکاری در کاهش این موارد به صورت کمی و کیفی است. این روش‌ها یا به طور مستقیم از فعالیت‌های مجرمانه جلوگیری می‌کنند و یا به طراحی سیاست‌هایی می‌انجامد که باعث کاهش عوامل بالقوه وقوع جرم و علل آن می‌شود. این فعالیت‌ها با همکاری دولت، مقامات ذیصلاح، ادارات دادگستری، مقامات محلی، بخش‌های خصوصی و داوطلب، پژوهش‌گران، انجمن‌های تخصصی و عموم مردم با پشتیبانی رسانه‌ها انجام می‌گیرد (جلیلیان، ۱۳۸۸: ۳۳).

مرز: آخرین حد قلمرو زمینی، هوایی و درطبی و تحت الارض هر کشور را مرز^۱ گویند (شولی، ۱۳۸۶: ۱۵).

مرز آخرین حد قلمرو زمینی، فضایی، دریایی، زیرزمینی و زیربستر دریاها هر کشور می‌باشد که در روی زمین با نصب علائم و نشانه‌ها و در روی نقشه با نصب خطوط مرزها مشخص گردیده است (صنایعی، ۱۳۸۴: ۱۷).

مرز نشین: یکی از اصطلاحات مرزی است که به کلیه اشخاصی گفته می‌شود که در عمق نوار مرزی سکونت دائمی دارند. کارکنان نظامی و انتظامی و ساکنین شهرهای بزرگ مستثنی می‌باشند. (رحیمی‌راد، ۱۳۷۴: ۱۶).

مشارکت: «عبارتست از رشد توانایی‌های اساسی بشر از جمله شأن و منزلت اجتماع و مسئول ساختن بشر در بارور و تقویت تصمیم‌گیری و عمل، به نحوی که سنجیده و از روی فکر باشد» (شادمان، ۱۳۸۸: ۱۶).

در علوم اجتماعی مشارکت به معنای شرکت فعالانه انسان‌ها در حیات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و بطور کلی تمامی ابعاد حیات خود آمده است (علی‌الحسابی، ۱۳۹۰: ۳۶).

مشارکت به معنای کشش هدف‌دار، ارادی و اختیاری (به معنای آزادی درونی) با ویژگی‌های کنش متقابل مطلق کنش‌گر و زم‌بخش اجتماعی و محیطی او و تقبل آگاهانه انجام امری بی‌بخش از امور در شکل معاضدت، هم‌ظری-همکاری-از روی مطلق و رغبت و نظف با هدف بهبودی زندگی اجتماعی و توسعه ملی از سوی صاحب‌نظران مطرح شده است (شادمان، ۱۳۸۸: ۱۶).

مشارکت عبارت است از فعالیت‌های ارادی و داوطلبانه‌ای که از طریق آن‌ها اعضای یک جامعه در امور محله، شهر و روستای خود شرکت می‌کنند و به صورت مستقیم و غیرمستقیم در شکل دادن به حیات اجتماعی خود شریک می‌شوند (کریمیان‌پور، ۱۳۸۹: ۱۷).

تأمین امنیت با کدامین رویکرد: سلبی یا ایجابی؟ با نگاهی به سیر تحول الگوهای تأمین امنیت، می‌توان بین دو دیدگاه اصلی سلبی و ایجابی، تفاوت قائل شد. در حالی که دیدگاه سلبی بر نبود «تهدید» تأکید دارد و امنیت را وضعیتی تلقی می‌کند که در جامعه نسبت به ارزش‌های حیاتی بازیگر وجود نداشته باشد، دیدگاه ایجابی آن را در وضعیتی خاص می‌داند که بر نبود «تهدید» تعادلی بین «خواسته‌های شهروندی» و «کارویژه‌های دولتی» وجود داشته باشد، متأثر از همین تفاوت در دیدگاه است که امنیت در دیدگاه سستی

1. border

بیشتر صبغه «نظامی» یافته و پدیده‌هایی چون «جنگ» و «نزاع» در کانون آن قرار دارند، اما دیدگاه ایجابی ماهیتی متفاوت و معطوف به «مردم» دارد؛ بدین صورت که ایجاد «رضایت‌مندی» درک اعتماد مردم، ایجاد زمینه‌ها برای مشارکت مردم، مبنای اصلی «امنیت» به شمار می‌آید (صالحی و باقری‌جامخانه، ۱۳۹۱: ۱۶۰). بر این اساس، مشخص می‌شود که مطالعات و برنامه‌های امنیتی در سال‌های پایانی قرن بیستم متوجه موضوعاتی چون سرمایه اجتماعی و تلاش برای «مشارکت مردم» شده‌اند و حتی معادلات و توانمندی‌های نظامی و فناوری در همین چارچوب فهم و تجزیه و تحلیل می‌نمایند. به عبارتی دیگر، تأمین امنیت بدون جلب اعتماد مردم و عدم تلاش برای مشارکت آنان، میسر نبوده و یا این که حداقل بسیار دشوار خواهد بود (همان: ۱۶۱).

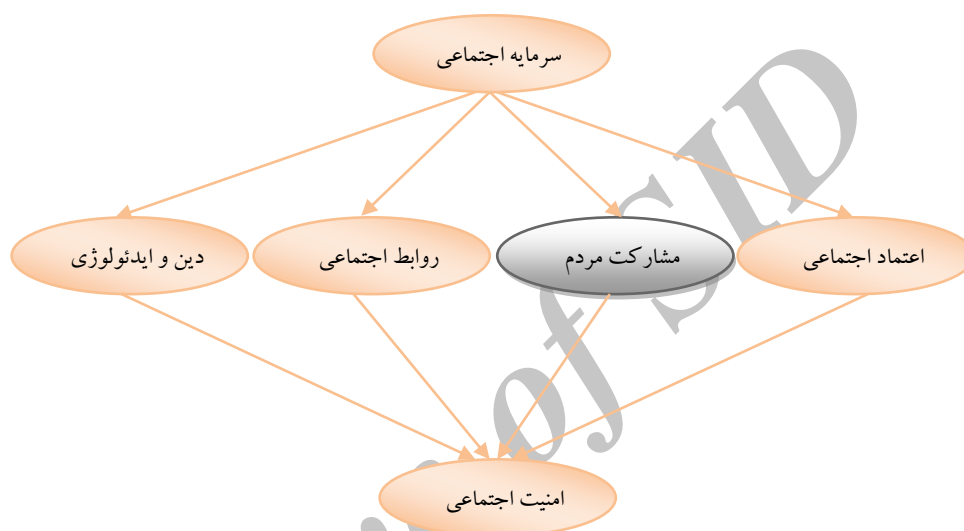
پیشگیری، موثرترین پاسخ جامعه به تهدیدات بالقوه علی‌امریت: جرم و انحراف، تهدید جدی برای امنیت مناطق مرزی در دو بعد فردی و اجتماعی است. انحراف و جرم از نظر اجتماعی کاری است که نظم اجتماعی را نقض کرده باشد و این نظم در هر عصری متناسب و در خور تمدن و سطح افکار و عقاید متعارف همان عصر است. در نتیجه؛ جرم از نظر اجتماعی نقض نظام جامعه است (فرض‌اللهی، ۱۳۹۰: ۱۸۴). دو پاسخ متفاوت در برابر جرم و ناهنجاری و سای تهدیدات علی‌امریت وجود دارد. راه کار اول؛ واکنش و سرکوبی و راه کار دوم؛ پیشگیری است. اما تجربیتهای متعدد بشری، آمارها و مستندات موجود، بالاتر بودن اثربخشی پیشگیری را در مقایسه با سرکوبی نشان می‌دهد (محمدنسل، ۱۳۸۸: ۲۷). برای پیشگیری از جرم نیز دو روش عمده وجود دارد که عبارت‌اند از: **الف) پیشگیری اجتماعی:** شامل اقدامات پیش‌گیرنده‌ای است که به دنبال حذف یا خنثی کردن آن دسته از عواملی هستند که در تکوین جرم مؤثر بوده‌اند. تأکید آن بر محیط اجتماعی و انگیزه‌های مجرمین و نیز بر فرآیندهای اجتماعی بلندمدت یا کوتاه مدت است که طی آن و شاید در واکنش به آن بزهکاری ظهور می‌یابد (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۸: ۱۳۰-۱۲۹). پیشگیری اجتماعی به طور مستقیم در مقام جلوگیری از مجرم شدن افراد است؛ یعنی جلوگیری از تبدیل شدن بزهکاران بالقوه به بزهکاران بالفعل. در واقع پیشگیری اجتماعی از بزهکاری شامل مجموعه اقدام‌های پیشگیرنده است که به دنبال حذف یا خنثی کردن آن دسته از عواملی هستند که در تکمیل جرم مؤثر بوده‌اند (محمدنسل، ۱۳۸۷: ۱۷).

ب) پیشگیری وضعی: این نوع پیشگیری اولین بار توسط کلارک بلاین ترتیب معرفی گردید: «شیوه‌هایی که هدف آن‌ها فرم‌های خاص جرم است و متضمن مدیریت، طراحی و یا تغییر استادانه در محیط فعلی به گونه ای ثابت و سیستماتیک، در جهت کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم و افزودن خطرات ارتکابی در نظر مجرمین می‌باشد». بنابراین، پیشگیری وضعی بیشتر با حمایت از آماج‌های جرم و نیز بزه‌دیدگان بالقوه و اعمال تدابیر فنی، به دنبال پیشگیری از بزه دیدگی افراد یا آماج در برابر بزهکاران است که در نهایت و به طور غیر مستقیم کاهش بزهکاری نتیجه آن خواهد بود در صورتی که پیشگیری اجتماعی به طور مستقیم در مقام جلوگیری از تبدیل شدن بزهکاران بالقوه به بزهکاران بالفعل می‌باشد (رزنام و همکاران، ۱۳۸۲: ۴۵).

ایده پلیس اجتماع محور؛ الگویی برای جوامع موفق

امروزه مهم‌ترین تجلی پلیس‌های موفق را می‌توان در ایده پلیس اجتماع محور دید. اساس این ایده این است که پلیس باید از همکاری و اعتماد مردم برخوردار باشد. به همین جهت در برخی کشورها شاهد نوعی تغییر در مفهوم پلیس هستیم: از یک نیروی بروکراتیک ایزوله نظامی به سوی نوعی سبک معطوف به خدمات در چارچوب پلیس اجتماع محور. زیرا کارایی پلیس به شدت وابسته به میزان حمایت مردم است. در واقع، اساس موفقیت پلیس اجتماع محور، بستگی به میزان همکاری و مشارکت بین مردم و پلیس دارد. اگر پلیس بتواند به طور موفقیت‌آمیزی به درون اجتماع وارد شود، آن وقت می‌تواند با استفاده از این شبکه‌های غیر رسمی، هم از وقوع جرم و آسیب‌های اجتماعی پیشگیری کند و هم برای جرائم واقع شده، راه حل مناسب پیدا کند (صالحی و باقری‌جامخانه، ۱۳۹۱: ۱۵۸). با این توضیحات، بدیهی است که فرماندهی مرزبانی هر چند در لجن نظام بوده و وظیفه خطیر تأمین امنیت مناطق مرزی را عهده دار

است، اما با بهره گیری از ایده پلیس اجتماع محور، می تواند از طریق مشارکت خود مرز نشینان به عنوان سرمایه اجتماعی، در زمینه پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت مناطق مرزی ایفای نقش نماید. در پژوهشی که توسط نادری و همکاران در سال ۸۸، تحت عنوان «بررسی رابطه بین احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی» صورت گرفته، سرمایه اجتماعی مشتمل بر چهار مؤلفه اعتماد اجتماعی؛ روابط اجتماعی؛ مشارکت مردم و نیز انسجام اجتماعی بوده که مدل ارائه شده، به شکل زیر می باشد. نتایج تفسیری بیان گر آن است که هر چه مشارکت مردم (به عنوان یکی از مهم ترین مؤلفه های سرمایه اجتماعی) با پلیس بیشتر باشد، به همان میزان امنیت نیز بیشتر خواهد بود.

نمودار ۱: ارتباط بین مشارکت مردم و امنیت اجتماعی (صالحی و باقری جامخانه، ۱۳۹۱: ۱۶۸)

از نظر کریمایی، رویکرد اجتماع محوری پلیس، به عنوان یک شیوه و راهبرد برای تأمین امنیت و پیشگیری از جرم، مبتنی بر ویژگی ها و بخش فرض هایی به شرح زیر است:

- امنیت یک پروسه اجتماعی است؛
- امنیت با مشارکت مردم و سایر نهادها قابل تأمین است؛
- طبق این دیدگاه دولت ها به تعبیر دانلی بل^۱ بسط و کوچک تر و ضعیف تر از آن هستند که بتوانند به تنهایی در مدیریت این آسبها موفق حاصل نمایند؛
- امنیت رابطه مستقیمی با اقتدار و سازوکارهای امنیتی دارد؛
- امنیت صرفاً وابسته به سازوکارهای سخت افزاری نیست و رضایت مندی از اقدامات پلیس، جلب اعتماد و حمایت عمومی و تبدیلی قوانین و مقررات عمومی به باور و هنجارهای مورد پذیرش مردم، رمز اصلی موفقیت و اثربخشی اقدامات قانونی است (کریمایی، ۱۳۹۰: ۱۰۹).

1. Danial bel.

چرایی و دلایل مشارکت مرز نشینان برای پیشگیری از جرم و افزایش امنیت

در حال حاضر دو دیدگاه فکری و عملی در مورد مشارکت وجود دارد: در اولین دیدگاه، مشارکت به منزله ابزاری برای افزایش کارایی قلمداد می شود و در دومین دیدگاه، مشارکت به عنوان حق اساسی تلقی شده و هدف از آن آغاز بسیج برای فعالیت دسته جمعی، کسب قدرت و تشکیل نهاد یا سازمان است (عابدی سروستانی، ۱۳۸۵: ۳۲). از نظر «وانگ و همکاران» مشارکت، مفهومی ذاتی در جوامع بشری است که برای تحکیم آن، به برنامه ریزی از پایین به بالا و ارتباط بین همه مؤلفه های موجود در این زمینه، نیازمند است (وانگ و همکاران^۱، ۲۰۰۸: ۸۶). به طور کلی چند دلیل مهم برای مشارکت مرز نشینان برای پیشگیری از جرم و تأمین امنیت مناطق مرزی وجود دارد که عبارتند از:

- مشارکت مردمان مرز نشین، اطلاعات بهتری را درباره خواسته ها و نظرات آنها برای برنامه ریزی فراهم می آورد. در واقع مشارکت باعث شناسایی نظرها و خواسته های اصلی و واقعی مرز نشینان و شناخت مناسب ترین فرصت ها می شود و برنامه ریزی بر اساس واقعیت را فراهم می سازد؛
- مشارکت به عنوان راهی برای قانونی کردن برنامه ها در نظر گرفته شده است. اساس این توجیه این است که مشارکت مرز نشینان به فرآیند تعیین سرعت می بخشد و مقاومت در مقابل برنامه ها را کاهش می دهد و کسب موافقت عموم را آسان تر کرده و در نتیجه باعث کاهش جرم و ارتقای امنیتی می شود؛
- مشارکت فرآیند داده ی و یادگیری را تسهیل می کند. به ویژه در مورد طراحی برنامه های آموزشی این استدلال مدعی است که مشارکت نوعی وئگی فعال را ارتقاء می دهد که نه تنها دائمی است بلکه بیشتر نفع در دسترس است. در واقع مشارکت یک تجربه یادگیری است که مرزبانی، با توجه وظایف و مأموریت ها می تواند از این اصل در بالا بردن سطح آگاهی های مردمان مرز نشین، بهره برداری نماید؛
- توجیه نهایی برای مشارکت مرز نشینان این است که این موضوع برای خودش نفع هدفی است. بهری مشارکت نفعی منفی نیست یک فعالیت تأیید کننده است که به دنبال آزمایش ابتکار، خلاقیت و خود اتکالی مردم است؛
- بای دانست که مشارکت در مراحل ابتدایی و کوتاه مدت به عنوان یک هدف می تواند مطرح باشد و بعد از آن که فرهنگ مشارکتی در بین مردمان مرز نشین نهادینه شد، در بلند مدت می تواند به عنوان وسیله ای برای رسیدن به اهداف والاتر مطرح شود (شادمان، ۱۳۸۸: ۱۸).

نظری همبستگی اصلی دور کیم و امریت: از نظر دور کیم، همبستگی به عنوان مهم ترین عامل تعیین کننده و خلاق در جامعه است و عنصر اصلی تداوم، حیات اجتماعی و نظم اخلاقی است که شامل مجموعه ای از قواعد بوده که بر روابط اجتماعی حکم فرماست. در نتیجه امریت معلول نظم اخلاقی و اخلاقیات مشترک است به گونه ای که با حضور ارزش ها و باورهای مشترک افزایش می یابد (آرون، ۱۳۷۰: ۳۶۹).

نظری تالکوت پارسونز: از نظر پارسونز امریت با حفظ و ادامه توانایی نهادهای جامعه برای انجام وظایف کارکردی شان فراهم می شود، بهری امریت با ایجاد و حفظ شرایطی، بسترهای لازم را برای کارکرد نهادهای اجتماعی فراهم نموده تا در انسجام جامعه نقش ایفا نمایند. امریت از نهادهای جامعه پذیری ریشه گرفته و اعتماد، اطمینان، همکاری، همپلوی از جمله شاخص های آن بوده و زور و قدرت در امریت ابزار کارآمد نخواهد بود، بلکه اینلرهای اطلاع رسانی، مشارکت و آموزش مفید می باشند (ترنر، ۱۳۷۳: ۸۱) از نظر وی برای این که بتوان جامعه ای را که دارای تکثر قومی و مذهبی هست، با یکدیگر هم نوا و هم سو نمود، ابتدا می بایست به شناسایی وئگی های

1. Wang, Xiaojun et al

فرهنگی، ارزش‌ها، هنجارها، انتظارات و مطالبات آن‌ها پرداخت و سپس با کمک متخصصان جامعه و فرهیختگان علمی و اجتماعی و ذی‌نفع‌های گروه‌های قومی و مذهبی به شناسایی نقاط اشتراک آنان پرداخت. و بدین واسطه با استفاده از مکانیسم‌های مؤثر، زمینه‌های لازم را جهت برخورداری تمام اقوام و گروه‌ها با ایجاد مکانیسم دفاع از اقوام و گروه‌های مذهبی بر پای قانون، زمینه‌های همدلی و مشارکت پوی، فعال و مؤثر فوجیت‌ها را فراهم نمود.

نظریه چلبی: از منظر چلبی، امریت از طریق پیگیری حوادث حیثیات قابل سنجش است که در ارتباط با پیگاه اجتماعی افراد، نقش‌ها و منزلت اجتماعی قابل شناخت خواهد بود (چلبی، ۱۳۷۵: ۱۰).

تئوری باری بوزان: باری بوزان، امریت را با قابلیت‌ها و توانمندی‌های یک جامعه در راستای حفاظت از الگوهای سنتی، زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی شاخص‌سازی کرده است. وی حفاظت از عناصر اصلی انسجام اجتماعی را شرط تحقق امریت برای بقا و تداوم جامعه می‌داند. مرجع امریت از نظر بوزان، گروه‌های قومی، مذهبی و زبانی بزرگ که در تعامل و مشارکت با تقابل دولت ملی می‌باشند، است (نویسنه، ۱۳۸۲: ۶۵).

دیدگاه امام علی (ع) درباره نقش مردم در تأمین امنیت: در دیدگاه امام علی (ع) مردم با نقشی که می‌پذیرند نه تنها عامل ناامری هستند، بلکه دارای ظرفیتی مناسب برای امریت‌پذیری و قبول امریت هستند و به عنوان یک عامل فعال در کاهش جرم و ارتقای سطح امنیت و مبارزه با ناامنی‌ها محسوب می‌شوند. حضرت علی (ع) در مورد نقش مردم در مقابله با ناامنی‌ها و افزایش امریت می‌فرماید: «ای مردم! مرا برای اصلاح نفوس خودتان ملایم کنید. سوگند به خدا، داد مظلوم را از ظالمش می‌ستانم و افسار ستمگرش را می‌گیرم و او را تا سرچشمه‌سار حق می‌کشانم، اگر چه او نخواهد» (نهج البلاغه، خطبه ۱۳۶).

نظریه فعالیت‌های روزمره: گروهی از جرم‌شناسان مانند کوهن و فلسون فعالیت روزمره افراد را در افزایش احتمال بزه دیدگی آن‌ها مؤثر می‌دانند این نگرش چگونگی و نوع تحرک و جابجایی افراد در زمان و مکان را پدید آورنده موقعیت مساعد برای بزهکاری تلقی می‌کند و بر همگرایی سه عنصر اساسی بزهکار احتمالی، آماج مناسب، جذابیت و نبود مراقب توانمند متمرکز شده است. رویکرد مزبور جرم، توزیع و تحول آن را تابع ساختار، فرصت‌ها و مناسبت‌های ناشی از رفتار و فعالیت‌های روزمره بزه‌دیدگان می‌داند که سبب می‌شود افراد در موقعیت‌های خطرناک قرار گیرند برخی پژوهش‌ها نشان داده است که برخی مشاغل، افراد را بیش از دیگران در وضعیت‌های پر خطر قرار می‌دهد (نیازپور، ۱۳۸۴: ۱۴۵).

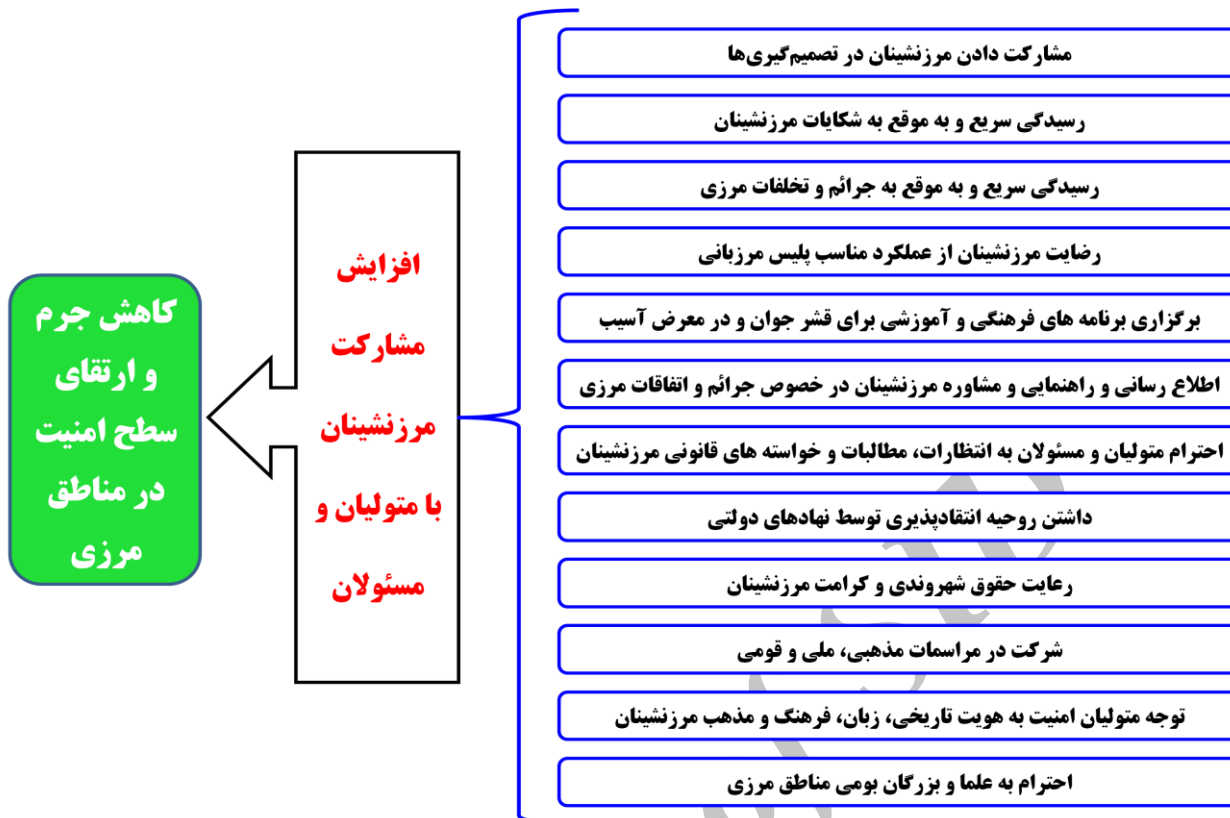
نظریه کاهش فشار: جامعه‌شناسان، جرم را نتیجه مستقیم فقر و خشم طبقه پائین می‌دانند به عنوان نظریه پردازان فشار نامیده می‌شوند. آن‌ها معتقداند اگر چه اکثر مردم اهداف و ارزش‌های مشترکی دارند، اما توانایی دستیابی آن‌ها به اهداف شخصی، به وسیله طبقات اقتصادی- اجتماعی محدود شده است. فشار در مناطق مرفه به‌خاطر دسترسی، به امکانات آسان است اما در مناطق بی‌سازمان به‌خاطر این‌که راه‌های مشروع و قانونی و حصول موفقیت بسته است، فشار رخ می‌دهد. و مردم تهیدست برای رهایی از فشار ممکن است از روش‌های منحرفانه مانند سرقت، داد و ستد مواد مخدر و... برای رسیدن به اهدافشان استفاده کنند (بیات و همکاران، ۱۳۸۷: ۷۷-۷۶).
نگارندگان معتقدند برای کاهش و رهایی از فشار به جهت اجرای صحیح راهبردهای پیشگیری از جرم در مناطق مرزی، و برای این‌که مرز نشینان بدون هیچ‌گونه دغدغه فکری و بر اساس پای بندی به ارزش‌ها و احترام به قانون و قانون مند بودن زندگی نمایند، دولت و دستگاه‌های مسئول بایستی برنامه‌هایی بر پایه عدل و عدالت و انصاف در جامعه ترسیم کنند؛ به شکلی که همه اقشار جامعه برابر با هم از امکانات و رفاهیات جامعه بهره‌مند باشند. یکی از برنامه‌ها می‌تواند برنامه حمایت از ساکنان مناطق مرز نشین نام برد امروز در جامعه فاصله طبقاتی بین افراد، زیاد است؛ تعدادی از امکانات و رفاهیات بسیار بالایی برخوردار بوده و تعدادی دیگر حتی برای تأمین اولیه

زندگی خویش با مشکل مواجه می‌باشند. اغلب مرزنشینان در دسته دوم قرار می‌گیرند؛ چنانچه نیازهای اقتصادی آن‌ها برآورده نشود، آنان ناگزیر از ارتکاب اعمال مجرمانه می‌شوند.

شیوه‌های جلب مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت مناطق مرزی و ارائه مدل مفهومی تحقیق

موفقیت فرماندهی مرزبانی در مناطق مرزی، مستلزم عوامل متعددی است که یکی از آن‌ها وجود راهبردهای روشن و دقیق برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت است. علاوه بر نظریات فوق، نظریات متعددی وجود دارد که اشاره به آن‌ها خارج از فرصت این مقاله بوده و ما در این پژوهش به دنبال ذکر آن‌ها نیستیم. با توجه به نظریات ارائه شده و این‌که در این پژوهش درصددیم تا از نظر مرزنشینان و با رویکرد ایجابی، شیوه‌های مشارکت مرزنشینان برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت مناطق مرزی را احصاء نماییم مؤلفه‌های زیر به عنوان متغیر مستقل پژوهش می‌باشد:

- مشارکت دادن مرزنشینان در تصمیم‌گیری‌ها؛
 - عملکرد مناسب متولیان و مسئولان تأمین‌کننده امنیت (شاخص‌های این متغیر عبارت‌اند از: رسی‌گی سریع و به موقع به شکایات مرزنشینان؛ رسی‌گی سریع و به موقع به جرائم و تخلفات مرزی؛ رضایت مرزنشینان از عملکرد مناسب فرماندهی مرزبانی)؛
 - اقدامات فرهنگی و اجتماعی (شاخص‌های این متغیر عبارت‌اند از: برگزاری برنامه‌های فرهنگی و آموزشی برای قشر جوان و در معرض آسیب؛ اطلاع‌رسانی، راهنمایی و مشاوره مرزنشینان در خصوص جرائم و اتفاقات مرزی؛ احترام متولیان و مسئولان به انتظارات، مطالبات و خواسته‌های قانونی مرزنشینان؛ داشتن روحیه انتقادپذیری توسط نهادهای دولتی؛ رعایت حقوق شهروندی و کرامت مرزنشینان)؛
 - توجه به اعتقادات مرزنشینان (شاخص‌های این متغیر عبارت‌اند از: شرکت در مراسمات مذهبی، ملی و قوم‌ی؛ توجه متولیان امنیت به هویت تاریخی، زبان، فرهنگ و مذهب مرزنشینان؛ احترام به علما و بزرگان بومی مناطق مرزی).
- با توجه به ادبیات نظری، مدل مفهومی پژوهش به شکل زیر می‌باشد:

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

البته بایستی اذعان نمود که مدل فوق، مبتنی بر یافته های صورت گرفته از مطالعات اسنادی و تجربیات نگارندگان بوده و بر اساس نظرات سایر اندیشمندان و پژوهشگران محترم، ممکن است مؤلفه های دیگری نیز وجود داشته باشد.

روش

پژوهش حاضر، از نظر هدف کاربردی و روش انجام آن، پیمایشی است. ابزار اجرای تحقیق پرسشنامه است؛ برای سنجش اعتبار از اعتبار صوری استفاده شد. با انجام مصاحبه حضوری با اهل خبره و کارشناسان، ابعاد گوناگون موضوع تحقیق شناسایی و نظریات صاحب نظران در سؤالات پرسش نامه لحاظ شد. برای تعیین میزان اعتبار و پایایی پرسشنامه که به صورت طیف پنج گزینه ای لیکرت بود، قبل از اجرای آن به صورت نمونه پیمایش و پنج نفر توزیع شد در ادامه پس از تکمیل داده ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ سؤالات پرسشنامه توسط نرم افزار اس. پی. اس. اس^۱ محاسبه و اعتبار آن در سطح ۰/۹۲۰ به دست آمد که این عدد بیانگر همبستگی و مناسب بودن میزان پایایی ابزار تحقیق می باشد.

جامعه آماری پژوهش، مرز نشینانی هستند که در استان کردستان سکونت دارند. حجم نمونه به شرح زیر تعیین و پرسش نامه به روش نمونه گیری تصادفی ساده بین افراد مدنظر توزیع گردید. برای تعیین دقیق حجم نمونه، از فرمول کوکران استفاده شد که به شرح زیر است:

1. spss

$$n = \frac{NZ^2 pq}{Nd^2 + z^2 pq}$$

N = حجم جامعه آماری

n = حجم نمونه

Z = مقدار متغی نرمال واحد استاندارد، که در سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۱.۹۶ می باشد.

P = مقدار نسبت صفت موجود در جامعه است که اگر در اختیار نباشد می توان آن را ۰/۵ در نظر گرفت. در این حالت مقدار واریانس به حداکثر مقدار خود می رسد.

q = درصد افرادی که فاقد آن صفت در جامعه هستند که طبق فرمول ($q=1-p$) محاسبه شده و برابر با ۰/۵ می باشد.

d = حداکثر اشتباه مجاز بوده که در این پژوهش ۰/۰۵ در نظر گرفته شد

با قرار دادن اطلاعات بالا در فرمول فوق، حجم نمونه به دست آمده شامل ۳۸۴ نفر شد.

یافته ها

الف) توصیف جامعه آماری

توصیف برخی از ویژگی های جمعیت شناختی نمونه مورد بررسی، در قالب جداول زیر آمده است

۱. جنسیت

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصدی کل نمونه بر حسب جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
مرد	۲۷۶	۷۱/۸۸	۷۱/۸۸
زن	۱۰۸	۲۸/۱۲	۱۰۰
جمع	۳۸۴	۱۰۰	

همان طور که در جدول (۱) ملاحظه می گردد بیشترین فراوانی مربوط به مردان است

۲. تحصیلات

جدول ۲: توزیع فراوانی و درصدی کل نمونه بر حسب تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
دیپلم و پایین تر	۹۸	۲۵/۵۲	۲۵/۵۲
فوق دیپلم	۶۹	۱۷/۹۷	۴۳/۴۹
لیسانس	۱۴۹	۳۸/۸	۸۲/۲۹
فوق لیسانس و بالاتر	۶۸	۱۷/۷۱	۱۰۰
جمع	۳۸۴	۱۰۰	

همان‌طور که در جدول (۲) ملاحظه می‌گردد ۲۵/۵۲ درصد از پاسخ‌دهندگان دارای مدرک تحصیلی دیپلم و پایین‌تر؛ ۱۷/۹۷ درصد فوق دیپلم؛ ۳۸/۸ درصد لیسانس و ۱۷/۷۱ درصد از پاسخ‌دهندگان دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس و بالاتر می‌باشند.

۳. سن

جدول ۳: توزیع فراوانی و درصدی کل نمونه بر حسب سن

سن	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۲۰ تا ۳۰ سال	۱۶۲	۴۲/۱۹	۴۲/۱۹
۳۱ تا ۴۰ سال	۱۰۲	۲۶/۵۶	۶۸/۷۵
۴۱ تا ۵۰ سال	۷۶	۱۹/۷۹	۸۸/۵۴
۵۱ سال و بالاتر	۴۴	۱۱/۴۶	۱۰۰
جمع	۳۸۴	۱۰۰	

همان‌طور که در جدول فوق ملاحظه می‌گردد ۴۲/۱۹ درصد از پاسخ‌دهندگان ۲۰ تا ۳۰ سال، ۲۶/۵۶ درصد ۳۱ تا ۴۰ سال، ۱۹/۷۹ درصد ۴۱ تا ۵۰ سال و ۱۱/۴۶ درصد از پاسخ‌دهندگان بیش از ۵۱ سال سن داشته‌اند.

ب) یافته‌های استنباطی

فرضیه اول: به نظر می‌رسد مشارکت دادن مرزنشینان در تصمیم‌گیری‌ها، در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است.

جدول ۴: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی فرضیه اول

متغی	حجم نمونه	میانگین	انحراف معی	مقدار t	درجه آزادی df	سطح معنی‌داری sig
مشارکت دادن مرزنشینان در تصمیم‌گیری‌ها	۳۸۴	۴/۰۹۲۵	۰/۵۶۳۰۴	۲۰/۵۳۱	۳۸۳	۰/۰۰۰

طبق اطلاعات جدول ۴، میانگین نمونه آماری تحقیق ۴/۰۹ می‌باشد. سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین اغلب پاسخگویان معتقدند که مشارکت دادن مرزنشینان در تصمیم‌گیری‌ها، در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است و فرضیه اول مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد عملکرد متولیان و مسئولان تأمین‌کننده امنیت (به ویژه فرماندهی مرزبانی) در میزان مشارکت مرزنشینان برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است

جدول ۵: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی فرضیه دوم

متغی	حجم نمونه	میانگین	انحراف معی	مقدار t	درجه آزادی df	سطح معنی‌داری sig
عملکرد متولیان و مسئولان تأمین‌کننده امنیت	۳۸۴	۴/۰۶۲۱	۰/۴۳۷۰۱	۳۳/۸۱۱	۳۸۳	۰/۰۰۰

طبق اطلاعات جدول ۵، میانگین نمونه آماری تحقیق ۴/۰۶ می‌باشد. سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین اغلب پاسخ‌گویان معتقدند که عملکرد متولیان و مسئولان تأمین‌کننده امنیت (به ویژه فرماندهی مرزبانی)، در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است و فرضیه دوم مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد اقدامات فرهنگی و اجتماعی در میزان مشارکت مرزنشینان برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است

جدول ۶: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی فرضیه سوم

متغی	حجم نمونه	میانگین	انحراف معی	مقدار t	درجه آزادی df	سطح معنی‌داری sig
اقدامات فرهنگی و اجتماعی	۳۸۴	۴/۴۹۸۲	۰/۴۴۱۹۴	۳۵/۸۷۷	۳۸۳	۰/۰۰۰

طبق اطلاعات جدول ۶، میانگین نمونه آماری تحقیق ۴/۴۹ می‌باشد. سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین اغلب پاسخ‌گویان معتقدند که اقدامات فرهنگی و اجتماعی مسئولان و متولیان، در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت مناطق مرزی، مؤثر است و این فرضیه نیز تأیید شد.

فرضیه چهارم: به نظر می‌رسد توجه به اعتقادات مرزنشینان، در میزان مشارکت آن‌ها برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است

جدول ۷: نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی فرضیه چهارم

متغی	حجم نمونه	میانگین	انحراف معی	مقدار t	درجه آزادی df	سطح معنی‌داری sig
توجه به اعتقادات مرزنشینان	۳۸۴	۴/۹۷۱۱	۰/۶۱۱۸۹	۱۸/۱۶۰	۳۸۳	۰/۰۰۰

طبق اطلاعات جدول ۷، میانگین نمونه آماری تحقیق ۴/۹۷ می‌باشد. سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین اغلب پاسخ‌گویان معتقدند که توجه به اعتقادات مرزنشینان، در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت مناطق مرزی، مؤثر است و فرضیه چهارم مورد تأیید قرار می‌گیرد.

اولویت بندی شیوه‌های مؤثر جلب مشارکت مرزنشینان در پیشگیری از جرم و افزایش امنیت مناطق مرزی

جدول ۸: اولویت بندی متغیرهای مستقل پژوهش

اولویت	شیوه‌ها	میانگین
۱	توجه به اعتقادات مرزنشینان	۴/۹۷۱۱
۲	اقدامات فرهنگی و اجتماعی	۴/۴۹۸۲
۳	مشارکت دادن مرزنشینان در تصمیم‌گیری‌ها	۴/۰۹۲۵
۴	عملکرد متولیان و مسئولان تأمین‌کننده امنیت	۴/۰۶۲۱

طبق اطلاعات جدول ۸، از دید پاسخ‌دهندگان؛ توجه به اعتقادات مرز نشینان با میانگین ۴/۹۷ بیشترین تأثیر در جلب مشارکت مرز نشینان به منظور پیشگیری از جرم و افزایش امنیت مناطق مرزی داشته و اقدامات فرهنگی و اجتماعی با ۴/۴۹؛ مشارکت دادن مرز نشینان در تصمیم‌گیری‌ها با ۴/۰۹ و در نهایت عملکرد متولیان و مسئولان تأمین کننده امنیت با میانگین ۴/۰۶ در رتبه‌های بعدی قرار دارند

بحث و نتیجه‌گیری

۱. نتایج فرضیه اول حاکی از آن است که مشارکت دادن مرز نشینان در تصمیم‌گیری‌ها، در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت مؤثر است. و این فرضیه با ضریب اطمینان ۹۹٪ به اثبات رسید. سهم نمودن مرز نشینان در تصمیم‌گیری‌ها، اطلاعات بهتری را درباره عقاید، افکار و خواسته‌های مرز نشینان برای برنامه‌ریزی فراهم می‌آورد. در واقع مشارکت باعث شناسایی نیازها و خواسته‌های اصلی و واقعی آن‌ها و شناخت مناسب‌ترین فرصت‌ها می‌شود تا بر اساس آن جرم را کاهش داد. توجه معقول برای مشارکت مرز نشینان این است که این موضوع برای خودش تیر هدفی است. یعنی مشارکت فی نفسه یک فعالیت تأیید کننده است که به دنبال آزمایش ابتکار، خلاقیت و خود اتکالی فرد است.

۲. نتایج فرضیه دوم حاکی از آن است که شاخص‌های مورد سنجش فرضیه از قبیل: رسیدگی سریع و به موقع به شکایات مرز نشینان؛ رسیدگی سریع و به موقع به جرائم و تخلفات مرزی؛ رضایت مرز نشینان از عملکرد مناسب فرماندهی مرزبانی از عوامل تأثیری گذار در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت مناطق مرزی مورد مطالعه می‌باشد. این بدین معناست که عملکرد متولیان و مسئولان تأمین کننده امنیت (به ویژه فرماندهی مرزبانی) در میزان مشارکت مرز نشینان برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است. این فرضیه با ضریب اطمینان ۹۹٪ به اثبات رسید. رسیدگی سریع و به موقع به شکایات مرز نشینان، اثر بسیار مؤثری در دیدگاه آنان ایجاد می‌نماید؛ چرا که از حیث درونی و اعتقادات قلبی، به نظام حاکمیت اعتماد کرده و حکومت را ملجأ و پناهگاه امن خویش و یاور مظلومان تلقی می‌نمایند.

۳. نتایج فرضیه سوم حاکی از آن است که شاخص‌های مورد سنجش فرضیه از قبیل: برگزاری برنامه‌های فرهنگی و آموزشی برای قشر جوان و در معرض آسیب؛ اطلاع رسانی، راهنمایی و مشاوره مرز نشینان در خصوص جرائم و اتفاقات مرزی؛ احترام متولیان و مسئولان به انتظارات، مطالبات و خواسته‌های قانونی مرز نشینان؛ داشتن روحی انتقادی توسط نهادهای دولتی؛ رعایت حقوق شهروندی و کرامت مرز نشینان در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت مناطق مرزی مورد مطالعه می‌باشد. این بدین معناست که انجام اقدامات فرهنگی و اجتماعی، در میزان مشارکت مرز نشینان برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است. میزان و گستره اقدامات فرهنگی و اجتماعی، به اندازه‌ای است که در عمق افکار عامه مرز نشینان تأثیر مثبتی گذاشته و بدیهی است که دیدگاه و نظرات آنها را به مقوله امنیت، به عنوان عاملی مهم و اساسی برای بهبود شرایط زندگی، نسبت به قبل تقویت می‌بخشد. این فرضیه با ضریب اطمینان ۹۹٪ به اثبات رسید.

۴. نتایج فرضیه چهارم حاکی از آن است که شاخص‌های مورد سنجش فرضیه از قبیل: شرکت در مراسمات مذهبی، ملی و قومی؛ توجه متولیان امنیت به هویت تاریخی، زبان، فرهنگ و مذهب مرز نشینان؛ احترام به علما و بزرگان بومی مناطق مرزی، در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت مناطق مرزی مورد مطالعه می‌باشد. این بدین معناست که توجه متولیان و مسئولان به اعتقادات مرز نشینان، در میزان مشارکت آنها برای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت، مؤثر است. این فرضیه با ضریب اطمینان ۹۹٪ به اثبات رسید.

با توجه به بررسی فوق و تأیید فرضیه‌ها، می‌توان اذعان نمود که کاهش جرم و تأمین امنیت در مناطق مرزی، بدون مشارکت و همیاری مرز نشینان امکان‌پذیر نمی‌باشد. از این رو فرماندهان مرزبانی و در سطح بالاتر کار گزاران و مسئولان تصمیم‌گیر بایستی بسترها و زمینه‌های لازم برای مشارکت مرز نشینان با مرزبانان را فراهم آورده و از طریق حمایتهای مادی و معنوی و نیز تدوین

برنامه‌های مختلف، نسبت به ایجاد و تقویت این حس، بین ساکنان مختلف مناطق مرزی، اقدام نمایند. بدیهی است ثمره و خروجی اصلی مشارکت مرزنشینان، کاهش جرم و در نتیجه ارتقای سطح امنیت در مناطق مرزی خواهد بود.

پیشنهادها

- رسانه‌های عمومی خصوصاً رسانه ملی، رسانه‌های محلی، مدارس و دانشگاه‌ها می‌توانند برای ایجاد بسترهای مشارکت مرزنشینان، تأثیرگذار باشند. بنابراین بایستی این اقدام در رأس سیاست‌های کلان صدا و سیما، وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم و ... قرار گیرد.
- ساکنان مناطق مرزی، فارغ از مذهب شیعه، سنی همگی در سایه اسلام ناب محمدی (ص) بوده و بدیهی است که تبیین و بازگویی نظرات دین اسلام، در نوع نگرش، بینش و منش مرزنشینان تأثیر به‌سزایی خواهد داشت. بنابراین متولیان و مسئولان ذی‌ربط با سرمایه‌گذاری در این بخش و از طریق برپایی مراسم‌های دینی و جشن‌های مذهبی و ایجاد بسترهای لازم برای شرکت مردم در این مراسم‌ها، و نیز حضور فعال نهادهای متولی امنیت و به ویژه فرماندهی مرزبانی در این قبیل مراسمات (یعنی مراسمات با رویکرد دین مبین اسلام)، نقش بی‌بدیلی در کاهش جرم و ارتقای سطح امنیت مناطق مرزی خواهد داشت.
- ایجاد بسترهای لازم برای افزایش سطح تعامل و تشکیل جلسات مشترک بین فرماندهی مرزبانی و سران قبایل مرزی و احترام به نخبگان دینی و معتمدین محلی، می‌تواند سبب مشارکت بیش از پیش مرزنشینان با مرزبانان گردد.
- می‌توان برای شناسایی نیازهای ساکنان مناطق مرزی، از خود آن‌ها مشورت گرفت و برای برآورده نمودن نیازهای منطقی و معقول مرزنشینان، اقدام لازم را به عمل آورد.
- تأکید بر ضرورت تحقق عدالت اجتماعی، محرومیت زدایی و رفع تبعیضات ناروا به ویژه میان مناطق مرکزی و مناطق مرزی و توجه به فرآیند توزیع امکانات و تخصیص منابع قدرت ببعنوان مبانی سیاست‌گذاری‌های کلان توسعه و امنیتی در مرزها.
- تأکید بر ضرورت توجه به تقویت همبستگی و وحدت ملی، بسیج قابلیت‌های ملی و افزایش انگیزه‌های دفاعی و بهره‌گیری از امکانات و قابلیت‌های متنوع نیروهای مسلح به منظور تأمین امنیت و تحقق توسعه در مناطق مرزی.
- گسترش آموزش همگانی علاوه بر این که باعث بالا بردن سطح فرهنگ و آگاهی مرزنشینان می‌گردد سبب می‌شود از انتخاب راهکارهای نامناسب و اقدامات غیرقانونی اجتناب نمایند. بنابراین برای افزایش آموزش و بالا بردن آگاهی مرزنشینان با تشکیل کلاس‌های لازم از طریق مسئولین مرزبانی، اقدام لازم انجام گیرد.

فهرست منابع

- افتخاری، اصغر. (۱۳۸۴). معمای امنیت عمومی، درآمدی بر جایگاه تازه پلیس در جامعه. تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- بیات، بهرام؛ شرافتی پور، جعفر و عبدی، نرگس. (۱۳۸۷). پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع محور. تهران: معاونت اجتماعی ناجا.
- جلیلیان، اردشیر. (۱۳۸۸). بررسی میزان تأثیر اشراف اطلاعاتی ساحفا ناجا بر پیشگیری از جرائم امنیتی. پایان نامه کارشناسی ارشد (چاپ نشد). دانشگاه علوم انتظامی.
- چلبی، مسعود. (۱۳۷۵). جامعه شناسی نظم. تهران: نی.
- دوستدار، رضا. (۱۳۸۸). پلیس و امنیت. فصلنامه دانش حفاظتی و امنیتی. ساحفا ناجا. سال چهارم، شماره ۱۰. صص ۱۵۲-۱۱۹.
- ربیعی، علی. (۱۳۸۴). مطالعات امنیت ملی. تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه.
- رجبی پور، محمود. (۱۳۸۳). درآمدی بر پیشگیری مقتدرانه پلیس از جرم. فصلنامه دانش انتظامی. سال ششم، شماره ۲. صص ۱۵-۳۲.
- رزنام، دنیس؛ لوریسیو، آرتور و داویس، روبرت. (۱۳۸۲). پیشگیری وضعی از جرم. ترجمه رضا پرویزی. مجله حقوقی دادگستری. شماره ۳۲. صص ۱۷۲-۱۴۷.
- شادمان، اعظم. (۱۳۸۸). احساس امنیت، مشارکت مردمی، امنیت عمومی. دوماهنامه تخصصی حفاظت. ساحفا ناجا. شماره ۱۴. صص ۱۹-۱۳.
- شولی، علیرضا. (۱۳۸۶). فرماندهی در پاسگاه مرزی دریایی. معاونت آموزش ناجا. تهران: به‌آموز.
- صالحی، محمد و باقری جامخانه، علی‌رضا. (۱۳۹۱). سرمایه اجتماعی؛ چشم‌اندازی برای تحقق امنیت اجتماعی. فصلنامه دانش حفاظتی و امنیتی. ساحفاناجا. سال هفتم، شماره ۲۴. صص ۱۷۳-۱۴۳.
- صناعی، ابراهیم. (۱۳۸۴). اصول و مبانی مرزبانی (چاپ اول). تهران: مؤسسه انتشاراتی جهانی جام جم.
- عابدی سروسناتی، احمد. (۱۳۸۵). جایگاه ترویج در توسعه با تأکید بر مشارکت. فصلنامه روستا و توسعه. سال نهم، شماره ۱. صص ۱۶۵-۱۳۶.
- علی‌الحسابی، مهران. (۱۳۹۰). نقش سازمان‌های مردم‌نهاد و رهبران محلی در توسعه روستایی (نمونه موردی: بندر لافت). مجله مسکن و محیط روستا. شماره ۱۳۴. صص ۴۸-۳۵.
- عزیزاده، حسین. (۱۳۹۲). ویژگی‌های یک مرزبان و نقش دیپلماسی او در حل و فصل اختلافات مرزی. فصلنامه علوم و فنون مرزی. سال چهارم، شماره ۱. صص ۲۸-۷.
- فرض‌الهی، سردار. (۱۳۹۰). نظارت اجتماعی و تأثیر آن بر امنیت اجتماعی و احساس امنیت در جامعه. فصلنامه دانش حفاظتی و امنیتی. ساحفاناجا. سال ششم، شماره ۲۰. صص ۱۹۶-۱۷۵.
- کریمایی، علی‌اعظم. (۱۳۹۰). رویکرد ایجابی پلیس در تأمین امنیت اجتماعی و ارائه راهکارهای مناسب. فصلنامه دانش حفاظتی و امنیتی، ساحفاناجا. سال ششم، شماره ۱۹. صص ۱۳۵-۱۰۳.
- کریمیان‌پور، فاطمه. (۱۳۸۹). بررسی جایگاه مشارکت شهروندی در مدیریت شهر مشهد (با تأکید بر نقش شورای شهر). پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری (چاپ نشد). دانشگاه فردوسی مشهد.

- کریمایی، علی اعظم و کتولی نژاد، خدابخش. (۱۳۸۸). کالبدشکافی امنیت عمومی. فصلنامه دانش حفاظتی و امنیتی. ساحفاناجا. سال چهارم، شماره ۱۱. صص ۱۵۷-۱۲۷.
- کی‌نیا، مهدی. (۱۳۸۶). مبانی جرم‌شناسی (جلد اول). تهران: دانشگاه تهران.
- محمدنسل، غلامرضا. (۱۳۸۷). پلیس و سیاست پیشگیری از جرم. تهران: پلیس پیشگیری ناجا.
- محمدنسل، غلامرضا. (۱۳۸۸). امنیت انسانی، پلیس و پیشگیری از جرم. فصلنامه دانش حفاظتی امنیتی. ساحفاناجا. سال چهارم. شماره ۱۰. صص ۵۱-۱۲.
- معین، محمد. (۱۳۷۵). فرهنگ فارسی معین (چاپ نهم). تهران: سرایش.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۷۸). پیشگیری از بزهکاری و پلیس محلی. مجله تحقیقات حقوقی. دانشگاه شهیدبهشتی. سال نهم. شماره ۲۵. صص ۱۵۰-۱۲۹.
- نیازپور، امیرحسین. (۱۳۸۴). بزهکاری به عادت و پیشگیری از آن. پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی (چاپ نشد). دانشگاه شهید بهشتی تهران.
- نویدنیا، مریم. (۱۳۸۲). درآمدی بر امنیت اجتماعی. فصلنامه مطالعات راهبردی. پژوهشکده مطالعات راهبردی. سال ششم، شماره ۱۹. صص ۷۶-۵۵.
- Wang, Xiaojun and Zhenrong Yu. (2008). Steve Cinderdy, John Forrester, Vol. 28, April.